

Збірник «Навчальні програми з позашкільної освіти.
(Загальна редакція Биковської О.В., Савенко Н.І.)

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ПИСАНКАРСТВО
Початковий, основний і вищий рівні, 4 роки навчання

*(«Схвалено для використання в закладах позашкільної освіти
Науково-методичною комісією з позашкільної освіти
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України»,
протокол від 12.02.2020 № 1)*

Автори: Л. І. Проценко, О. В. Штефан

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Народне мистецтво України – це пласт української культури, пов’язаний з відтворенням світосприйняття українського народу, його психології, етичних настанов і естетичних прагнень, що охоплює всі види народної творчості. Одним із видів народної творчості є писанкарство.

Ще до часів писемності нанесені на шкаралупу яйця чарівні, магичні знаки несли в собі певну систему побажань добра, щастя, захисту від природних стихій, розуміння Всесвіту й свого місця в ньому. Писанка з давніх-давен була, є і буде оберегом українців, адже українському народу вдалося зберегти знакову семантику писанки.

Створення навчальної програми з писанкарства полягає в навчанні дітей і передачі їм знань про писанку як оберіг, зберіганні писанкарства для майбутніх поколінь, щоб займатися писанкарською справою з повним розумінням значущості писанки, як однієї зі складових збереження українського етносу.

Навчальна програма писанкарства реалізується у гуртках, секціях, творчих об’єднаннях закладів позашкільної освіти та спрямована на вихованців від 6 до 16 років. В основу покладена навчальна програма художньо-естетичного напрямку «Писанкарик», яка опублікована в збірнику «Програми з позашкільної освіти» / за ред. Биковської О. В., Савенко Н. І. – К.: ЦПР, 2014. – В. 1 – 340 с.

Метою програми є формування базових компетентностей особистості засобами декоративно-ужиткової творчості, зокрема писанкарством, лялькарством, витинанням тощо.

Завдання навчальної програми полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальної, яка передбачає оволодіння поняттями, знаннями українських народних звичаїв і обрядів, пов’язаних з написанням писанки, традиціями писанкарства; значенням знаків і символів у писанкарстві, їх використанням у писанках;

практичної, яка передбачає формування техніко-технологічних умінь та навичок роботи з приладдям і матеріалами для виготовлення писанки, технологією виготовлення різновидів писанок; впевненого користування символікою кольору, різновидами фарб;

творчої, яка передбачає набуття досвіду власної творчої діяльності з виготовлення писанок різних регіонів України; здатності проявляти творчу ініціативу; розвиток творчих здібностей, просторового мислення, уяви, фантазії;

соціальної, яка передбачає досягнення високого рівня вихованості, розвитку емоційного інтелекту, вміння працювати у колективі; формування громадської поведінки, патріотизму, любові до України.

Початковий рівень – один рік навчання, розрахований на дітей віком 6-9 років. На опрацювання навчального матеріалу відводиться 144 години (4 год. на тиждень). На заняттях вихованці ознайомлюються з основними групами символів в писанкарстві та засвоюють технологію виготовлення писанок від простих до складніших взірців.

Основний рівень - два роки навчання, розраховані на дітей віком 10-12 років. На опрацювання навчального матеріалу відводиться 216 годин (6 год. на тиждень) щорічно. На заняттях вихованці вивчають історію писанкарства, вдосконалюють вже набуті навички у виготовленні писанок та опановують традиційні різновиди орнаментування яєць.

Вищий рівень – один рік навчання, розраховано на дітей віком 13-16 років. На опрацювання навчального матеріалу відводиться 324 години (9 год./тиждень). На заняттях вихованці вивчають сучасні тенденції писанкарства, знайомляться з авторськими творами сучасних майстрів писанкарства. Програма вищого рівня передбачає створення вихованцями власних авторських писанок та тематичних колекцій традиційних писанок.

Правила техніки безпеки є наскрізними та повторюються на кожному занятті.

Програма передбачає проведення занять, традиційних родинних свят, вікторин, бесід, розвиваючих ігор, творчих завдань, дослідницької роботи (“З бабусиною скриньки”, історія роду, традиційні родинні свята), що сприяють розвитку тих чи інших особистісних якостей, дитини й водночас поглиблюють знання, які вона здобуває під час навчання.

Для більшої зацікавленості дітей народним мистецтвом певна кількість годин у програмах всіх рівнів навчання відводиться обрядовій атрибутиці та лялькарству.

Формами контролю за результативністю навчання є підсумкові заняття, які проводять двічі на рік, та конкурсно-виставкова діяльність.

Початковий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	2	4
Тема 1. Символіка в писанкарстві. Основні групи символів.	16	80	96
1.1. Символи води	2	10	12
1.2. Символи вогню	2	10	12
1.3. Символи сонця	2	10	12
1.4. Символи Хреста	2	10	12
1.5. Символи землі	2	10	12
1.6. Символи родючості на писанках	2	10	12
1.7. Символи уособлення. «Божа ручка»	2	10	12
1.8. Символи уособлення. «Дерево життя» та «богиня Берегиня»	2	10	12
Тема 2. Традиційна атрибутика різдвяних та великодніх хатніх прикрас українського народу	4	10	14
Тема 3. Лялька-мотанка як вид народного мистецтва	6	2	8
Тема 4. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	20	20
Підсумок	-	2	2
Разом:	28	116	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (4 год)

Теоретична частина. Мета, завдання та зміст роботи. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації робочого місця. Правила безпеки життєдіяльності. Інструменти та приладдя. Робочий зошит.

Символіка кольору в народному мистецтві. Рослини, з яких готують барвники. Анілінові фарби. Технологія виготовлення крапанок та крапанок.

Практична частина. Приготування анілінових фарб; підготовка яєць; виготовлення крашанок та крапанок.

Тема 1.Символіка в писанкарстві (96 год)

1.1. Основні групи символів. Символи води (12 год)

Теоретична частина. Символи води на писанках. Грабельки, гребінчики – символи дощу. Хвилястий орнамент – меандр («безконечник»). Різновиди меандрів. Демонстрація зразків писанок із зображенням символів води.

Практична частина. Виготовлення писанок із символами дощу (на вибір).

1.2. Символи вогню (12 год)

Теоретична частина. Значення символів вогню. Свастика («сварга») – знак святого вогню та сонця. Блискавка – небесний вогонь. Триверг, триріг, тризуб – прадавні символи вогню. Трикутник – символ вогню, безсмертя, батьківської сили та материнської ласки. Триріг – знак святого числа «три» і трибожества. Демонстрація зразків.

Практична частина. Виготовлення писанок із символами вогню (на вибір).

1.3. Символи сонця (12 год)

Теоретична частина. Значення символів сонця. Сонце – центр і основа небесного простору, носій світла і життя. Зоря, зірка – знак неба; у християнстві – знак царства Христа. Народні назви писанок із зображенням зірки - «павуки», «рукави», «бабині рукави», «дідові рукави». Демонстрація зразків писанок.

Практична частина. Виготовлення писанок із символами сонця (на вибір).

1.4. Символи Хреста (12 год)

Теоретична частина. Значення символів Хреста.. Хрест – символ чотирьох сторін світу, чотирьох пір року, тощо. Головне місце хреста серед християнських символів. Демонстрація зразків писанок.

Практична частина. Виготовлення писанок із символами хреста (на вибір).

1.5. Символи землі (12 год)

Теоретична частина. Значення символів землі. Заштриховані ромби та квадрати - символи обробленого поля. «Драбинка» – символ сходження до вершин духовності, до Бога, до кращого життя. Демонстрація зразків писанок

Практична частина. Виготовлення писанок із символами землі (на вибір).

1.6. Символи родючості на писанках (12 год)

Теоретична частина. «Сігма» - знак змія, що охороняє підземні та наземні води. «Баранячі ріжки» - символ проростання рослини. Спіралевидні знаки - символи розвитку. Демонстрація зразків писанок.

Практична частина. Виготовлення писанок із символами родючості (на вибір).

1.7. Символи уособлення. «Божа ручка» (12 год)

Теоретична частина. «Божа ручка» - символ сили, влади, присутності Бога. Демонстрація зразків писанок.

Практична частина. Виготовлення писанок із символами «Божа ручка»(на вибір).

1.8. Символи уособлення. «Дерево життя» та «богиня Берегиня» (12 год).

Теоретична частина. Дерево життя – стрижень світобудови. Дерево роду. Три яруси «дерева життя». Берегиня - символічне зображення жіночої фігури. Образ великої богині неба. Демонстрація зразків писанок.

Практична частина. Виготовлення писанок із символами «дерево життя», та «богиня Берегиня» з дотриманням симетрії правої і лівої сторін.(на вибір).

Тема 2. Традиційна атрибутика різдвяних та великодніх хатніх прикрас українського народу (14 год)

Теоретична частина. Традиції українського народу пов'язані з різдвяними та великодніми святами. Атрибутика різдвяних та великодніх свят. Хатні прикраси з писанок.

Витинанка. Способи вирізування ножицями з паперу.

Практична частина. Вправи на вирізування ножицями з паперу; виготовлення різдвяних витинанок – зірочок, янголят, різдвяних «їжачків»; великодніх дзвоників.

Тема 3. Лялька-мотанка як вид народного мистецтва (8 год)

Теоретична частина. Клаптикова іграшка. Вузликочка лялька-мотанка. Традиції лялькарства в Україні. Матеріали для лялькарства.

Практична частина. Початкові вправи з нитками та клаптиками: намотування нитки, зав'язування нитки на вузлик. зав'язування нитки на бантик; виготовлення клаптикової іграшки «зайчик»; виготовлення лялі-немовлятка.

Тема 4. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (20 год)

Практична частина. Організація тематичних виставок у творчому об'єднанні. Надання допомоги дитячим колективам з оформлення інтер'єру до різдвяних та великодніх свят. Виготовлення сувенірів.

Організація та проведення традиційних свят: «Калита», «Пташок викликаю із теплого краю ...», «Писанкова веселка».

Участь у виставках та конкурсах, екскурсії до музеїв міста.

Підсумок (2 год)

Практична частина. Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила техніки безпеки та протипожежної безпеки;
- атрибутику різдвяних та великодніх свят в Україні;
- символи, що використовуються на писанках;
- символіку кольорів на писанках.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- дотримуватись правил техніки безпеки;
- знімати віск з поверхні писанки;
- виготовляти традиційні писанки;
- розподіляти поверхню яйця на дві, чотири, вісім рівних частин.

Вихованці мають набути досвід:

- роботи з писачком;
- роботи з аніліновими фарбами;
- виготовлення писанок;
- виготовлення різдвяних витинанок.

Основний рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3		3
Тема 1. Символіка в писанкарстві	24	120	144
1.1. Повторення основних груп символів	3	15	18
1.2. Основні групи символів у писанкарстві. Рослинні символи.	3	15	18
1.2.а. Основні групи символів у	3	12	15

писанкарстві. Рослинні символи. Квіти.			
1.2.b. Основні групи символів у писанкарстві. Рослинні символи. Калина	3	12	15
1.2.c. Основні групи символів у писанкарстві. Рослинні символи. Дубовий листок	3	12	15
1.3. Основні групи символів . Зооморфні символи. Тварини	3	12	15
1.3.a. Основні групи символів . Зооморфні символи. Птахи	3	12	15
1.3.b. Основні групи символів . Зооморфні символи. Символ «риба»	3	12	15
Тема 2. Технологія вибілювання писанок	3	9	12
Тема 3. Традиційна атрибутика хатніх різдвяних та великодніх прикрас українського народу	6	27	33
Тема 4. Лялька-мотанка як вид народного мистецтва	3	15	18
Тема 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	15	15
Підсумок	-	3	3
Разом:	33	183	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год)

Теоретична частина. Мета, завдання та зміст роботи. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації робочого місця. Правила безпеки життєдіяльності. Інструменти та приладдя.

Історична зумовленість виникнення писанки. Яйце в світовій міфології. Звичаї, пов'язані з виготовленням і використанням писанок. Міфи народів світу про яйце як про першоджерело творення Всесвіту.

Практична частина. Складання власних історій про виникнення писанкарства.

Тема 1. Символіка в писанкарстві (144 год)

1. 1. Повторення основних груп символів (18 год)

Теоретична частина. Значення символів у писанкарстві. Символи води, сонця, зорі, вогню; символи «хрест» та «сварга»; символ «дерево життя», символ «богиня Берегиня»; символи землі «ромб», «решітка», «драбинка»; символи родючості «сігма» та «баранячі ріжки», символи «трикутник», «трійця»; символ «божа ручка».

Практична частина. Виготовлення писанок на власну вподобу.

1. 2. Основні групи символів у писанкарстві. Рослинні символи (18 год)

Теоретична частина. Поняття про стилізацію зображення. Виноград, яблука – символи мудрості, любові. Хміль, огірочки, квасольки – символи родючості та достатку.

Практична частина. Практичне виготовлення писанок із рослинними символами на вибір.

1. 2. а. Основні групи символів у писанкарстві. Рослинні символи. Квіти (18 год)

Теоретична частина. Квіти – найпоширеніший мотив на писанках усіх регіонів України. Стилізація зображення квітів на писанках. Мак – символ родючості. Барвінок – символ переходу від одного етапу життя до іншого – народження, шлюб, смерть. Зображення півонії, тюльпанів, айстр, ружі на писанках. Демонстрація зразків писанок.

Практична частина. Практичне виготовлення писанок із зображенням квітів на вибір.

1.2. б. Основні групи символів у писанкарстві. Рослинні символи. Калина (18 год)

Теоретична частина. Калиновий кущ - сонячна символіка, дівоча краса. Писанки з різних регіонів України, що мають назву «калиновий лист». Демонстрація зразків писанок.

Практична частина. Виготовлення писанок із символами «калиновий лист», «верба».

1.2. с. Основні групи символів у писанкарстві. Рослинні символи. Дубовий листок (18 год)

Теоретична частина. Дуб - символ сили, захисту, довголіття, вірності, у християнстві – символ божої справедливості. Демонстрація зразків писанок із зображенням дубового листа з різних регіонів України.

Практична частина. Виготовлення писанок із символом «дубовий листок».

1. 3. Основні групи символів. Зооморфні символи. Тварини (18 год)

Теоретична частина. Зображення тварин на писанках. Кінь – символ невтомності руху сонця і швидкого плину води, у християнстві – образ безстрашного пророка віри. Олень – ріг оленя є символом променів сонця.

Практична частина. Виготовлення писанок із символами «кінь» та «олень».

1. 3. а. Основні групи символів. Зооморфні символи. Птахи (18 год)

Теоретична частина. Зображення птахів на писанках. Птахи – священні істоти, символи вічності, безсмертної душі, посланці Бога на землю. Півень – провідник сонця, передвісник дня, охоронець добра. Демонстрація зразків писанок із зображенням птахів.

Практична частина. Виготовлення писанок із зображенням птахів.

1. 3. б. Основні групи символів. Зооморфні символи. Риби (18 год)

Теоретична частина. Зображення риб на писанках. Риба – символ води, знак щастя, у християнстві – символ новохрещених. Демонстрація зразків писанок із символом «риба».

Практична частина. Виготовлення писанок із символом «риба».

Тема 2. Технологія вибілювання писанок.

Теоретична частина. Вибілювачі на основі хлору. Особливості використання. Особливості шкаралупи гусячих, качиних, страусиних, перепелиних яєць. Правила підготування їх до роботи.

Практична частина. Виготовлення вибілених писанок.

Тема 3. Традиційна атрибутика хатніх різдвяних та великодніх прикрас українського народу (24 год)

Теоретична частина. Традиції українського народу пов'язані з різдвяними та великодніми святами. Атрибутика різдвяних та великодніх свят. Композиції з витинанок – «миколайчики». Композиції з писанок - «дзвони», «гердани». Різновиди солом'яних прикрас. Поняття про покутного голуба.

Практична частина. Виготовлення композицій з витинанок «миколайчиків»; солом'яних прикрас; великодніх «дзвонів» з писанок, «герданів»; покутніх голубів.

Тема 4. Лялька-мотанка як вид народного мистецтва (21 год)

Теоретична частина. Традиційна народна іграшка в Україні. Історія виникнення лялькарства. Матеріали для лялькарства. Технологія виготовлення клаптикових іграшок і ляльок-мотанок. Ознайомлення з взірцями ляльок-мотанок з різних регіонів України.

Практична частина. Виготовлення клаптикових іграшок «пташечок»; виготовлення вузликових ляльок-мотанок з цільнонамотаними ручками; виготовлення вузликових ляльок-мотанок з окремо примотаними ручками.

Тема 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (21 год)

Практична частина. Організація тематичних виставок у творчому об'єднанні. Надання допомоги дитячим колективам з оформлення інтер'єру до різдвяних та великодніх свят. Виготовлення сувенірів.

Організація та проведення традиційних свят: «Калита», «Пташок викликаю із теплого краю ...», «Писанкова веселка».

Участь у виставках та конкурсах, екскурсії до музеїв міста.

Підсумок (3 год)

Практична частина. Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила техніки безпеки та протипожежної безпеки;
- історію писанкарства;
- звичаї та обряди українського народу, пов'язані з писанками;
- основні групи символів, що використовуються на писанках;
- символіку кольорів на писанках;
- технологію виготовлення писанок способом відбілювання;
- атрибутику різдвяних та великодніх свят в Україні.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- дотримуватися правил техніки безпеки;
- творчо виконувати копії традиційних писанок;
- створювати композиції з писанок;
- виготовляти традиційні витинанки та інші хатні прикраси;
- виготовляти ляльки-мотанки.

Вихованці мають набути досвід:

- застосування теоретичних знань в практичній діяльності;
- вирізнення основних символів писанкарства;
- розподілу поверхні яйця на рівні сегменти;
- користування каталогами писанок.

Основний рівень, другий рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	2	3
Тема 1. Символіка в писанкарстві. Повторення основних груп символів	3	15	18
Тема 2. Регіональні особливості писанок	33	99	132
2.1. Шулявські писанки	3	9	12
2.2. Писанки Полісся та Волині	3	9	12
2.3. Писанки Слобожанщини	3	9	12
2.4. Писанки Харківщини	3	9	12
2.5. Писанки Східного Поділля	3	9	12
2.6. Писанки Західного Поділля	3	9	12
2.7. Писанки Херсонщини	3	9	12
2.8. Писанки Одещини	3	9	12
2.9. Писанки Подніпрянщини	3	9	12
2.10. Писанки Львівщини	3	9	12
2.11. Писанки Гуцульщини та Буковини	3	9	12
Тема 3. Традиційна атрибутика хатніх різдвяних та великодніх прикрас українського народу	3	18	21
Тема 4. Лялька-мотанка як вид народного мистецтва	3	18	21
Тема 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	18	18
Підсумок	-	3	3
Разом:	43	173	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ(3 год)

Теоретична частина. Мета, завдання та зміст роботи. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації робочого місця. Правила безпеки життєдіяльності. Інструменти та приладдя. Огляд літератури з писанкарства (видання 1990–2020 років).

Практична частина. Перемальовування стародавніх писанок в робочі зошити для подальшого використання в якості взірців.

Тема 1.Символіка в писанкарстві. Повторення основних груп символів (12 год)

Теоретична частина. Рослинні символи на писанках: «калиновий лист», «верба», «дубовий лист», зображення хмелю, барвінку, квітів, їхнє значення і прийоми зображення.

Тваринні символи на писанках «кінь» та «олень», їхнє значення і прийоми зображення.

Зображення птахів на писанках, їхнє значення і прийоми зображення. Символ «риба». Його значення і прийоми зображення.

Практична частина. Виготовлення писанок на власну впадобу.

Тема 2. Регіональні особливості писанок України (120 год)

Теоретична частина. Історія писанкарства в Україні. Знайомство з матеріалами каталогів: Кордуба М. Писанки галицької Волині. – Львів,1899, Кульжинський С. Описание коллекции народных писанок. – М.1899. З. Елієва «Двадцять кіп писанок».

2.1. Шулявські писанки (12 год)

Теоретична частина. Шулявські писанки - унікальне явище в писанкарстві ХІХ століття. Особливість та стилістика шулявських писанок. Рослинні та зооморфні символи на шулявських писанках.

Практична частина. Прочитання рослинних, тваринних та уособлених символів на шулявських писанках. Виготовлення шулявських писанок за каталогом С. Кульжинського «Опис колекції народних писанок».

2. 2. Писанки Полісся та Волині (12 год)

Теоретична частина. Писанки Полісся. Архаїчність орнаменту червоно-чорних писанок Радомишльського району. Знаменита поліська писанка «Берегиня» з колекції Івана Гончара. Писанки Волині. Колекція писанок (121 одиниця) с. Дермані з характерним жовто-зелено-червоним забарвленням.

Практична частина. Написання писанок Полісся та Волині.

2.3. Писанки Слобожанщини (12 год)

Теоретична частина. Писанки Сумщини. Особливості зображення рослинного орнаменту на писанках із білим тлом.

Практична частина. Виготовлення писанок Сумщини за каталогом С. Кульжинського «Опис колекції народних писанок».

2.4. Писанки Харківщини (12 год)

Теоретична частина. Особливості зображення та використання рослинного орнаменту на писанках Харківщини.

Практична частина. Написання харківських писанок за каталогом С. Кульжинського «Опис колекції народних писанок».

2.5. Писанки Східного Поділля (12 год)

Теоретична частина. Писанки Вінниччини. Писанки «Немирівського ключа» (375 одиниць) з характерним архаїчним червоно-чорним забарвленням. Писанки міста Вінниці з характерним крупним квітчастим різнокольоровим малюнком стилізованого типу.

Практична частина. Написання немирівських та вінницьких писанок за каталогом С. Кульжинського «Опис колекції народних писанок».

2.6. Писанки Західного Поділля (12 год)

Теоретична частина. Писанки Хмельниччини. Характерність архаїчного малюнку на чорному тлі з накрапуванням жовто-червоних воскових плям на писанку.

Практична частина. Написання хмельницьких писанок за каталогом З. Елієва «Двадцять кіп писанок».

2.7. Писанки Херсонщини (12 год)

Теоретична частина. Еклектика в орнаментиці писанок Херсонщини. Характерність жовто-чорного забарвлення писанок Херсонщини.

Практична частина. Виготовлення писанок Херсонщини за каталогом С. Кульжинського «Опис колекції народних писанок».

2.8. Писанки Одещини (12 год)

Теоретична частина. Еклектика орнаменту та забарвлення писанок Одещини. Легендарні писанки «Сорокопуть», «Козацькі левади».

Практична частина. Виготовлення писанок Одещини за каталогом С. Кульжинського «Опис колекції народних писанок».

2.9. Писанки Подніпрянщини (12 год)

Теоретична частина. Писанки Черкащини. Монохромність і архаїчність малюнка — ознака стародавності черкаських писанок. Писанки Полтавщини. Особливість писанок — жовто-зелено-червоне забарвлення з частим використанням зображення безконечника.

Практична частина. Написання писанок Черкащини за виданням В. Мицика й О. Фісуна «Писанки». Написання писанок Полтавщини з «полтавським

безконечником» за каталогом С. Кульжинського «Опис колекції народних писанок».

2.10. Писанки Львівщини (12 год)

Теоретична частина. Писанки Сокальщини з характерним жовто-червоним квітчастим орнаментом на чорному тлі. Писанки Бойківщини та Опілля. Особливості орнаментики використання символів вогню та біло-жовто-чорного забарвлення на писанках Бойківщини. Зооморфні мотиви писанок Опілля.

Практична частина. Написання писанок Львівщини за каталогом З. Елієва «Двадцять кіп писанок»

2.11. Писанки Гуцульщини та Буковини (12 год)

Теоретична частина. Писанки Івано-Франківщини — гуцульські писанки з оригінальним орнаментом. Поєднання геометричних і тваринних символів на «космацьких писанках». Писанки Буковини з характерним різнокольоровим малюнком на вишневому тлі з використанням у орнаменті символу «решето».

Практична частина. Виготовлення писанок Гуцульщини та Буковини за каталогом Віри Манько «Українська народна писанка».

Тема 3. Атрибутика традиційних хатніх різдвяних та великодніх прикрас українського народу (21 год)

Теоретична частина. Традиції українського народу пов'язані з різдвяними та великодніми святами. Атрибутика різдвяних та великодніх свят. Вертеп. Покутній голуб.

Композиції з різдвяних витинанок. Різновиди солом'яних прикрас. Хатні прикраси з писанок «дзвони», «гердани», «хрести». Матеріали та інструменти.

Практична частина. Виготовлення композицій з витинанок. Виготовлення вертепів з картону та паперу. Виготовлення вервечок з витинанок та соломки. Виготовлення покутніх голубів. Виготовлення хатніх великодніх прикрас з писанок «дзвонів», «герданів», «хрестів».

Тема 4. Лялька-мотанка як вид народного мистецтва (24 год)

Теоретична частина. Традиційна народна іграшка в Україні. Традиційні ляльки-мотанки різних регіонів України. Матеріали для лялькарства.

Практична частина. Виготовлення вузликових ляльок-мотанок з цільнонамотаними ніжками. Виготовлення ляльок та іграшок з ниток.

Тема 5. Експерсії, конкурси, свята, виставки (15 год)

Практична частина. Тематичні виставки у творчому об'єднанні. Надання допомоги дитячим колективам з оформлення інтер'єру до різдвяних та великодніх свят. Виготовлення сувенірів.

Традиційні свята: «Калита», «Пташок викликаю із теплого краю ...», «Писанкова веселка».

Участь у виставках та конкурсах, екскурсії до музеїв міста.

Підсумок (3 год)

Практична частина. Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила техніки безпеки та протипожежної безпеки;
- історію писанкарства;
- значення колористики писанок;
- звичаї та обряди українського народу, пов'язані з писанками;
- основні групи символів, що використовуються на писанках;
- орнаментальні особливості писанок різних регіонів України;
- атрибутику різдвяних та великодніх свят в Україні.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- дотримуватись правил техніки безпеки;
- користуватись каталогами писанок;
- творчо виконувати копії традиційних писанок;
- створювати композиції з писанок;
- виготовляти традиційні витинанки та інші хатні прикраси;
- виготовляти ляльки-мотанки;
- розподіляти поверхню яйця поясками на дві, чотири, вісім рівних частин;
- розподіляти поверхню яйця на рівні сегменти.

Вихованці мають набути досвід:

- застосування теоретичних знань в практичній діяльності;
- організації робочого місця для виготовлення писанок;
- послідовності виготовлення писанок;
- роботи з каталогами;
- виготовлення писанок різних регіонів України.

Вищий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього

	Вступ	3	-	3
1.	Регіональні особливості писанок України	3	36	39
2.	Декоративні писанки	3	36	39
3.	Сучасний стан писанкарства в Україні	3	36	39
4.	Створення авторських писанок	3	36	39
5.	Створення колекцій писанок	3	36	39
6.	Проблеми реставрації та збереження писанок	3	6	9
7.	Атрибутика традиційних хатніх різдвяних та великодніх прикрас українського народу	6	33	39
8.	Лялька-мотанка, як вид народного мистецтва	3	36	39
9.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	36	36
	Підсумок	-	3	3
	Разом:	33	291	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год)

Теоретична частина. Мета і план гуртка на навчальний рік. Правила безпеки життєдіяльності.

Християнська теорія виникнення писанки. Сакральне походження писанки. Звичаї, пов'язані з виготовленням і використанням писанок.

Практична частина. Планування написання авторських колекцій писанок.

1. Регіональні особливості писанок України (39 год.)

Теоретична частина. Писанки Київщини, Харківщини, Чернігівщини, Східного та Західного Поділля, Херсонщини, Одещини, Слобожанщини, Львівщини, Гуцульщини та Буковини. Особливості символіки та кольорової гами.

Практична частина. Виготовлення писанок за вибором.

2. Декоративні писанки (39 год.)

Теоретична частина. Різновиди орнаментованих яєць і їх відмінні особливості. Крашанки, дизайнерські крашанки, шкрябанки, крученки, бісерки. Яйця орнаментовані витинанками. Яйця орнаментовані за технологією декупажу. Новітні технології орнаментациї яєць.

Практична частина. Виготовлення дизайнерських крашанок, шкрябанок, крученик, бісерок. Виготовлення яєць орнаментованих витинанками, за допомогою декупажу.

3. Сучасний стан народного мистецтва в Україні (39 год)

Теоретична частина. Осередки традиційних ремесел. Гончарство в селищі Опішне на Полтавщині. Народне малярство в селищі Петриківка на Дніпропетровщині. Лозоплетіння в селі Іза на Закарпатті. Писанкарство в селах Космач і Рушів на Прикарпатті. Активне відродження та розвиток писанкарства 90-х років ХХ століття. Сучасні писанкарі України. Київські майстрині – Оксана Білоус, Зоя Сташук, Тетяна Влененко, Любов Ктіторова. Тетяна Коновал з Луганщини. Марія Іванишин та Марія Янко зі Львова.

Практична частина. Вивчення творчості сучасних майстрів писанкарства. Виготовлення писанок, наслідуючи авторську традицію сучасних майстрів.

4. Створення авторських писанок (39 год)

Теоретична частина. Поєднання символів на писанці. Моделювання писанки. Ритм орнаменту писанки. Варіативність кольорової гами в писанкарстві.

Практична частина. Моделювання та виготовлення авторських писанок з традиційними символами писанкарства.

5. Створення колекцій писанок (39 год)

Теоретична частина. Поняття про музейні колекції писанок. Колекція писанок Національного музею українського народного декоративного мистецтва; колекція писанок Національного музею Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського; колекція писанок Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара».

Практична частина. Створення власних колекцій писанок. Виготовлення писанок з основними групами символів. Виготовлення писанок за взірцями різних регіонів України.

6. Проблеми реставрації та збереження писанок (9 год)

Теоретична частина. Актуальність реставрації писанок. Способи реставрації писанок.

Практична частина. Реставрування писанок.

7. Атрибутика традиційних хатніх різдвяних та великодніх прикрас українського народу (39 год)

Теоретична частина. Традиції українського народу пов'язані з різдвяними та великодніми святами. Атрибутика різдвяних та великодніх свят. Покутній голуб.

Композиції з різдвяних витинанок. Вертеп. Різновиди солом'яних прикрас. Хатні прикраси з писанок «дзвони», «гердани», «хрести». Матеріали та інструменти.

Практична частина. Виготовлення композицій з витинанок, вертепів з картону та паперу, вервечок з витинанок та соломки, покутніх голубів. Виготовлення хатніх великодніх прикрас з писанок «дзвонів», «герданів», «хрестів».

8. Лялька-мотанка як вид народного мистецтва (39 год)

Теоретична частина. Історія лялькарства в Україні та за її межами. Успадкування, збереження і розвиток багатовікових традицій у виготовленні ляльки-мотанки. Авторська лялька-мотанка. Народні майстри лялькарства в Україні. Особливості виготовлення іграшок різними майстрами. Матеріали для лялькарства.

Практична частина: Ознайомлення з авторськими ляльками-мотанками народних майстрів України. Виготовлення вузликових ляльок-мотанок з цільнонамотаними ніжками. Виготовлення ляльок-мотанок з елементами авторських відмінностей.

9. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (36 год)

Теоретична частина. Всеукраїнські та регіональні дитячі конкурси писанкарства. Розробка індивідуальних проектів для подальшої виставкової діяльності і дослідницької роботи. Вивчення, узагальнення і розвиток

виставкового і конкурсного досвіду. Спільне обговорення і відбір робіт для участі у виставках та конкурсах.

Практична частина. Участь у конкурсах писанкарства, виставках декоративно-ужиткового мистецтва. Організація тематичних і авторських виставок у творчому об'єднанні. Усна презентація творів.

Екскурсії до музеїв міста на виставки декоративно-ужиткового мистецтва. Творчі зустрічі, майстер-класи.

Організація та проведення традиційних свят: «Калита», «Пташок викликаю із теплого краю ...», «Писанкова веселка».

Організація писанкарських читань у творчому об'єднанні. Надання допомоги дитячим творчим колективам з оформлення інтер'єру до різдвяних та великодніх свят.

Підсумок (3 год)

Практична частина. Підбиття підсумків. Вручення Посвідчень про позашкільну освіту випускникам.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила техніки безпеки та протипожежної безпеки;
- історію писанкарства;
- вірування українського народу пов'язані з писанками;
- звичаї та обряди українського народу пов'язані з писанками;
- символи, що використовуються на писанках;
- символіку кольорів на писанках;
- регіональні особливості писанок України;
- атрибутику різдвяних та великодніх свят різних регіонів України;
- традиції лялькарства в Україні.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- дотримуватись правил техніки безпеки;
- застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності;
- творчо виконувати копії традиційних писанок;
- виготовляти традиційні витинанки та інші хатні прикраси;
- створювати орнаменти писанок;
- розрізняти види орнаментованих яєць;
- виготовляти ляльки-мотанки.

Вихованці мають набути досвід:

- створення орнаментів для авторських писанок;
- поєднання різних символів в орнаментальні композиції, зберігаючи їх сакральний зміст;
- виконання творчих робіт відповідно до технологій;
- організації робочого місця для виготовлення писанок;
- оволодіння стилістичними особливостями народної орнаментики;
- виготовлення та оздоблення експозиційних матеріалів.

ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

Назва	Кількість
<i>Матеріали</i>	
Віск	За необхідності
Крейда кольорова	1 упаковка
Нитки «Ірис»	1 упаковка
Нитки № 10	20 шт.
Олівці прості	20 шт.
Свічки парафінові	20 шт.
Серветки паперові	20 упаковок
Сірники	20 коробок
Фарби анілінові для писанок	20 шт.
<i>Інструменти</i>	
Шило	1 шт.
Писачки	20 шт.
Надфіль	1 шт.
<i>Таблиці та плакати</i>	
Фізична карта України	1 шт.

Геометричний поділ яєць	1 к-т
Зразки орнаментів писанок	1 к-т
Техніка безпеки	1 к-т

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус О. Школа писанкарства / О. Білоус, З. Сташук; Київський Палац дітей та юнацтва. — К.: РВЦ КПДЮ, 2005. — 44 с.
2. Біняшевський Е. Христос Воскрес! З святом Великодня! Писанки на Україні / Е. Біняшевський. — К., 1991. — 22 с.
3. Бойко І. Україно, нене моя! / І. Бойко. — К.: Веселка, 1992. — 328 с.
4. Бойко М. Подаруй ми писаночку / М. Бойко. — 2-ге вид., допов. — Львів, 2001. — 95 с.
5. Власюк В. Міжнародний з'їзд писанкарів / В. Власюк. — К., 1992. — 128 с.
6. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис. У 2-х т. Т. 1 / О. Воропай. — К.: Оберіг, 1993. — 592 с.
7. Ганжа П. Таємниці Українського рукомесла / П. Ганжа. — К.: Мистецтво, 1996. — 192 с.: іл.
8. Горняткевич Д. Роля жінки в поставанні Українського народного мистецтва / Д. Горняткевич // Нова хата. — 1930–1931. — № 7–12. — С. 3–4.
9. Голан А. Міф і символ / А. Голан. — Єрусалим, М., 1994. — 375 с.
10. Гургула І. Писанки східної Галичини й Буковини в збірці Національного музею у Львові / І. Гургула // Матеріяли до етнології й антропології. — Львів, 1929. — Т. 21–22. — С. 131–156.
11. Елиїв З. Двадцять кіп писанок. Великий альбом українських писанок / З. Елиїв. — Нью-Йорк, 1994. — 31 с.: [75 кольор. табл.], у т. ч. харківські писанки.
12. Зелик С. Пише писанки бабуня, пише мама, пишу я / С. Зелик. — К., 1993. — 48 с.
13. Іларіон (митрополит). Дохристиянські вірування українського народу: іст.-реліг. моногр. / Іван Іванович Огієнко; Ін-т дослідів Волині; худож. С. Буртовий. — Репр. вид.; 3 вид. Вінніпег, 1965 р. — К.: Обереги, 1994. — 424 с.: іл.
14. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. У 2-х кн. Кн. 1 / С. Килимник. — К.: Обереги, 1994. — 400 с.
15. Кондратюк А. На горі сосна золото рясна / А. Кондратюк. — К.: Дніпро, 1995. — 164 с.
16. Кордуба М. Матеріяли етнографічної комісії. Писанки на Галицькій Волині / М. Кордуба. — Львів: МУЕ, 1899. — 221 с.
17. Кулжинский С. К. Описание коллекции народных писанок. Вып. 1 с альбомом из 33 хромолитографированных и 12 черных таблиц (всего 2219 рисунков) /

- С. К. Кулжинский, Лубенский музей Е. Н. Скаржинской. — М.: Товарищество Скоропечатни А. А. Левенсон, 1899. — 176 с.
18. Манько В. Українська народна писанка / В. Манько. — Львів: Свічадо, 2001. — 48 с.
 19. Мицик В. Писанки / В. Мицик, О. Фісун. — К.: Родовід, 1992. — 59 с.
 20. Народне мистецтво Галичини й Буковини. Народное искусство Галиции и Буковины и Земский Союз в 1916–1917 гг. войны / Всероссийский Земский Союз. Комитет Юго-Западного фронта. Отдел помощи населению, пострадавшему от войны. — К.: Типография Художественно-ремесленной школы-мастерской печатного дела, 1919. — 85 с.
 21. Селівачов М. Традиційне і особисте у мистецтві / М. Селівачов. — К., 2002. — 423 с.
 22. Скорик М. Бойківські писанки / М. Скорик. — Самбір: Літопис Бойківщини, 1934. — 13 с.
 23. Сумцов М. Писанки КСТ / М. Сумцов // Київська старовина. — 1891. — № 5–6. — С. 199–229.
 24. Таранущенко С. Українські писанки як пам'ятки народного малярства / С. Таранущенко // Праці науково-дослідної кафедри історії європейської культури. — Вип. 3. — Харків, 1929. — С. 449–454.
 25. Цюриць С. А вже недалечко червоне яєчко / С. Цюриць. — Луцьк: Надстир'я, 1993. — 28 с.
 26. Шухевич В. Гуцульщина. В 5-ти т. Т. 3 / В. Шухевич. — Львів, 1904. — 258 с.
 27. Щербаківський В. Основні елементи орнаменталії українських писанок та їх походження / В. Щербаківський. — Прага, 1925. — 28 с.